

Locuintă Redactorului:

si

Cancelari'a Redactiunii:

e in

Strat'a Morarilor Nr. 13.

Serile nefrancate nu se voru  
deciat cu numai de la coresponden-  
ti regulari ai „Federatiunii“  
nici tramisi si nepublicati se  
voru arde.

# FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, comercial si economico.

Va esti Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Invitare de prenumeratiune  
la

## FEDERATIUNEA

pre patrariu IV (opt.-dec.) 1868.

**Incependum se treiluniulu alu IV (opt.-dec.) a. c., rogāmu pre p. t. doritorii de avè acestu diurnal, sè binevoiesca a rabi cu prenumeratiunea. pentru ca de parte sè ne scim u orientà in privin- a nrului exemplarielor ce vomu avè a tî- ar, éra de alta parte sè potemu incun- ari ori-ce neregularitate in speduirea diur- a lui. Totu-deodata rogāmu pre acci p. t. omi, cari sunt in restantia cu pretiulu de prenumeratiune, si alu căroru numeru este amarisoru, sè nu intardia a-si rafu so- atele, ca sè nu ni sè mai adauga greutâtile d'in acésta parte.**

**Condițiunile de prenumeratiune. rema- a cele d'in fruntea diurnalului**

**Redactiunea.****Pest'a, 4/16 opt. 1868.**

Cincisprediece lune au trecutu, de candu subiectulu comisiunei dietali esmise in cestiunea cea momentosa, in cestiunea natuionale, si-a pusu elaboratul subiectulu pre mes'a dietei Ungariei. Cetitorii cu cel cuprinsul acelui elaborat, cunoscu si proiectul deputatilor romani si serbi, si de la comunicatoru pana acum'a d'in partea Romanilor s'a documentat nu odata, ca ei spriginescu pre celu d'in urmădaca proiectul deputatilor romani si serbi, ca ci mai in primirea si strict'a observare a principielor puse in acestu proiectu vedu destula garantia pentru respectarea drepturilor, ce li competu. Scimu cu totii acestu proiectu spriginitu de romani au afiatu la apul subiectulu cea mai aspra critica d'in partea unguri, cari laudau si premariau liberalismul elaboratului subiectunei dietali. Pre scurtu, d'in partea unesa se sustinea elaboratul subiecteturui, si in partea romana se spriginià proiectul deputatilor romani. Intr'ace'a de atunci si pan'acum'a lumeni s'au schimbătu.

Pre candu romanii stau consecinti pre langa deputatilor natuinali, pre atunci ungrui si a se fi socotit, ca si elaboratul subiecteturui comisiunei dietali inca ar' contine prea multu favor pentru natuunile nemagiare d'in Ungaria. Numai acestu intielesu potemu luà scirea: ca in siedint'a eri a comisiunei esmisse in cestiunea natuionale, eri Kerkápolyi si Ludovicu Horváth au mai intentat unu proiectu de lege, care se dice, ca ster- mai tote concessiunile cuprinse in elaboratul subiectunei. Pentru orientare, si pana ce ni va veni nana acestu proiectu nou, facem sè urmeze aci ce dice „Pester Lloyd“ in nrulu subiectului de asta d'i, importu la siedint'a de eri a comisiunei desu mite si la noulu proiectu de lege:

„In siedint'a de eri a comisiunei esmisse in cesta natuionale, presiedintele Somssich puse intreba, ca voiesce comisiunea se se ectesca raportul subiecteturui de 11 d'impreuna cu proiectul de lege presintat de Kerkápolyi si Horváth, si le considera ca cetite. — Dupa o scurta

desbatere se decise a se amanà consultarea pre 17 i. c. la 10 ore, dupa ce mai antaiu are a se decide intrebarea: ca ore sè se ià la desbatere speciale elaboratul subiectunei, seu proiectul lui Kerkápolyi si Horváth? In casu candu s'ar' primi cestu d'in urma, deputatii romani si serbi nu voiescu a mai luà parte la consultările ulterioare, ci se voru departa d'in mediuloculu comisiunei.“ Dupa aceasta dare de sama, numitul diuariu imparthescesc istoria comisiunei de care ne intretienem, in urmatoriele:

„Diet'a alese acésta comisiune in aprilie 1868. Intre membrii sîi se aflau c. Iul. Andrassy, b. Eötvös Lónyay si Gorove, cari mai tardu ca ministri esîra d'in comisiune. Indata dupa constituirea comisiunei se cam desbatura principiele dupa cari ar' avè a se elucră respectivul proiectu de lege, inse nu se aduse neci unu conclusu, ci se esmisse unu subcomitetu de 11 membri, ca sè statoresca principiele, si sè raporteze. Acesti 11 membri erău: Nyáry, Eötvös, Szentkirályi, Zsedényi, Antoniu Mocioni, Lud. Horváth, Kerkápolyi, Kubitz, Branovatzki, Markus si Ambrus (mai tardu se alesera, in locul lui Eötvös, Szentkirályi si Kubitz, deputatii: Kalnoky, Szaplonczay si Dapsy). In acestu comitetu se declară cu unanimitate egalea indreptatire a toturor natuinalitătilor. In iuniu 1867 acestu comitetu si-dede raportul subiectului, care comisiunea de 40 lu-tipar si impartă. In urm'a declaratiunei ministrului presedinte, de a desbate acestu elaborat in sinulu ministerului innainte de a veni la pertratare in comisiunea de 40, consultaarea se amanà pana la ianuariu 1868, apoi era se amanà, pana ce acum'a se puse la ordinea d'flei. Cum s'a intielesu ministeriulu in acestu intervalu, nu se scie; inse deputatii romani si serbi paru a vedea in proiectul lui Kerkápolyi si Horváth espressiunea vointiei ministeriului; de ora ce acelu proiectu aparù chiaru innainte de siedint'a ultima, si de ora ce cu tote ca acestu proiectu in privint'a principielor condutorie consuna cu elaboratul subcomitetului de 11, totu-si sterge tote concessiunile, cari se garantara natuinalitătilor, pre contulu unitatii de statu.“

**Diet'a Ungariei.**

Siedint'a d'in 15 optovre a casei deputatilor.

Presedinte: Szentiványi; notariu: Mihali; d'in partea guvernului: nimene.

Dupa autenticarea protocolului siedintei d'in urma, se presinta scrisorile incuse.

Lud. Horváth cetesce raportulu comisiunii centrali despre principiele statorite de comisiunea judiciaria cu privire la proiectul de procedura, presintat de ministrulu justitiei; anume, comisiunea judiciaria luà de cinosura intrebarea urmatoria: Ore bine a procesu ministrulu justitiei, candu, in locu d'a sustiene sistemul novelaru, a facutu unu elaborat sistemecu?

Comisiunea centrale aproba parerile comisiunii judiciarie, si pre basea aceloru-a si procedur'a ministrului de justitia; pentru regularea si sistemisarea procedurei unguresci este una necesitate imperativa, care trebuie sè se indeplinesca inca su recursulu sesiunii presinti; le aproba mai incolo si d'in motivele desfasurate de ace'a-si comisiune:

ca judecatoriele comunali, precum suntu formulate in cap. IX, se fia totu odata si judecie de impaciuire; ca instantele micste sè se desfintieze, ca toti judecatorii si tote judecatoriele sè judece eschisivu ca foru primu seu numai ca apelativu, si astfelu sè fia numai trei foruri; ca tablele districtuali sè se sterga; ca tabl'a regia d'in Pest'a sè nu se imparta in doue, ci pentru Transilvania sè se infintieze de o cam data alt'a, organizata conformu relatiilor d'acolo; ca judecator'i a de trei, ce va resiede in Pest'a, sè fia curte de casatiune in deplina nedependintia de cele-lalte judecatorie.

Comisiunea centrale inse nu sustiene ace'a parere a comisiunii judiciarie, in urm'a carei-a sortea ju-

**Pretiulu de Prenumeratiune:**  
Pre trei lune . . . . . 4 fl. v. a.  
Pre siese lune . . . . . 7 fl. 50 or.  
Pre anulu intregu . . . . . 15 fl.

**Pentru Romani'a:**  
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/4 de anu,  
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.  
**Pentru Insertiuni:**  
10 cr. de linia, si 30 cr. tapa' timbrule pentru fiecare publicatiune separatu. In Loculu deschis 20 cr. de linia  
Unu exempliar costă 10 cr.

decatorielor baserecesci ar' fi a se decide cu ocazia presinte; dreptu ace'a propune, ca §§ 12 si 23, formulati de comisiunea judiciaria cu privire la cercu activitatii judecatorielor baserecesci sè se susțina, er' §§ 22 si 36 sè se omitta, si apoi ministrul justitiei sè se indrumaze a presintă unu proiectu de lege referitoriu la causele matrimoniali.

Cele-lalte părți ale raportului comisiunii judiciarie se aproba d'in partea comisiunii centrali.

Raportul acestu'a se va tipari si luni se va luà la pertratare.

B. Gavrilu Kemény raporta d'in partea comisiunii financiare despre credetulu de 100,000 fl. cerutu de ministrul finantelor, propunendu a se vota numai 60,000 fl. Apoi recumenda acoperirea speselor facute d'in partea lui dr. Ludovicu Arănyi pentru silografarea ruinelor fortaretiei de Unindor'a.

Dupa-ce se dispune tiparirea raporturilor pre-mise, siedint'a se inchiaia.

**Reflecțiuni la activitatea de pana acum a Asociatiunei transilv. pentru lit. si cultur'a poporului rom.**

Pintre luptele politice, cari absorbu in presinte atentiunea conducerilor nostri si pretindu tota potintios'a incordare de poteri a natuinei romane, e bine sè ne aruncâmu cătu mai desu privirea asupr'a aceloru asiedieminte, ce suntu destinate a lati cultura in poporul nostru. Asiediemintele de soiulu acesta, ca si ori-cari altele, fire-aru fi fostu la inceputu in teoria cătu si mai cătu de cu scopu urdite si adoptate, ele inse numai dupa-ce intra in practica si-vedescu laturea buna si laturea rea, corespunderea ori necoresponderea loru cu tendint'a prefista.

In tempulu mai nou Romanii d'in Austria se inzestrara mai alesu cu trei institutiuni de genulu d'in vorba; intielegu Asociatiunea transilv., bucovinena si aradana pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu. Sîrurile de fatia se adreseza mai nemidiulocitu la cea prima; nu ne pasa inse, daca cine-va va vo'l cum-va a le luà ca dîse midiulocitu la tote trele, de ora-ce tote trele si-propusera si urmarescu unulu si acel'a-si scopu.

Asociatiunea transilvana de la ultim'a adunare generale incoce pasi cu ajutoriulu lui D. dieu in alu optule anu alu esistintie sale. Luerat'au ea, precum si sororile ei susu laudate, in acestu scurtu restempu dupa poterile-i marginite si amesuratul greutâtilor inceputului, multe bune si frumose, incătu ar' fi lucru nedreptu a nu vrè sè recunoscemu acésta. Acolo sunt stipendiele, ce se asemna in fia-care anu pentru ajutorirea junimei studiose de pre la gimnasiu, universitati si alte institute literarie; acolo premiele escrise pentru a incuragià pomocultur'a, imbracisiarea meserielor si altele; acolo, ca sè tace-mu de alte, adunările aniversarie generali, atâtu de insufletoriu si intaritorie de ide'a socialitatii si deștepatorie de spiritulu natuinal-patrioticu in poporul tienutului, unde acele se celebreaza dupa tempu. Tote acestea suntu resultate prea imbucuratorie si laudabili; ele inse nu trebuie nece cumu sè ne impe-dece a discutà despre activitatea reunuielor d'in cestiune cu tota frachet'a, si a spune, ca ce ar' mai fi potutu si ar' mai potè face prea lesne Asociatiunea nostra chiaru si in giurstările si cu midiulocete sale presinti, spre a ajunge mai securu la frumos'a si salutarea tienta, ce si-a prefis-o?

Si aici sè ne apucâmu indata de firm'a, ce porta Asociatiunea transilvana. Ea se numese „pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.“ Noue inse ne pare, ca togm'a pentru respandirea lumelor in poporu, in mas'a poporului, a facutu pana acum Asociatiunea si mai face inca forte putienu. Căci pentru clasea intielegintei romane, carea pana aci mai numai singura partecipă d'in fructele vietiei Asociatiunei noastre, se afla si alte medie de cultura si luminare; chiaru si literatur'a romana, multiamita ceriulului, nu mai e adi asie de totu lipsita de Mecenati si de dadacie si imbracisiare mai caldurosa d'in partea natuinei. Mas'a bunului nostru poporu e inse aceea, carea se stinge de setea sciintelor necesarie pentru suportarea greutâtilor d'flei si carea striga pre ora si minutu, sè i-se deschida odată

in mesura mai abundante cristalinele isvore recreatorie ale culturii si luminarei. Dreptea a supr'a acestui punctu ar' trebui, dupa opinia noastră, să se estinda principalea grigia si activitatea a Asociatiunii si Asociatiunilor nostre.

In acestu respectu noue ni s'ar parè cu svatu, ca la adunările generale ale Asociatiunii să se mediucescă in ore-care tipu o partecipare si a poporului de rondu chiar' prin reprezentanti esfîti d'in sinula lui, fia macaru si numai d'in tienutulu mai aproape de locul adunarei; ca mai incolo Asociatiunea se scria premie pre fia-care anu macaru pentru una carte poporale, dupa exemplulu Societătei bucovin., incepndu de la catechismulu constituționale pana la istoria patriei, fizic'a poporale scl., a caroru tiparire in exemplarie cătu mai numerose efaptuindu-se pre spesele Asociatiunii, să se vanda cu pretiul celu mai posibile scadiu; ca in fine, de e cu potintia macaru prin mesure numai provisorie ale comitetului Asociatiunii, să se infiintizeze cătu mai fără intardifare prea folositorile comitele tienutali si comunali proiectate de ilustrulu nostru barbatu d. consiliariu in pensiune, Iacobu Bogu'a, amenarea carei afaceri pana la fitoria adunare generale nu se pote in cercus ârile nostre de fatia a nu se regredă. Anii in evul nostru cumpănesesc cu diecenie in privint'a propasfrei giștilor. Noi Romanii suntem remasi cu tote inderetru; deci necum să ne fia iertatul a mai stă pre locu si a ne cugetă indelungat si pre indelete si astfelui a remană inca si mai inderetru d'in ceea ce suntem, ci d'in contr'a, trebuie să apucămu fia-ce ocasiune cu ambe manile si să alergămu d'in respoteri, daca vremu să ajungem pre alti popoli mai propasiti.

Acăstă un'a la mana.

A dou'a, asociatiunea transilv. posiede de la incepul anului curint incoce unu organu periodicu, „Transilvania.“ Despre acăsta foia dîse la proiectarea ei escelintă sa presiedintele actuale alu Asociatiunei: „Se dămu poporului in mana una foia periodica in stilu populariu, carea să nu lipsesca d'in nece una comună romanesca, in carea să se intalnesca toti membrii Asociatiunii mai desu decătu la adunările generale, unde să se intalnesca prin lucrările loru teologulu si juristulu, mediculu si techniculu, pedagogulu si economulu etc., si cu totii fiacare in ramulu său să dea invietiature practice pentru popor, să impartescă fiacare observatiunile, cunoșintele practice, căte au adunat in folosulu poporului tieranu, adeca teologulu moral'a cea nefalsificata a invietiurei lui Christosu, juristulu modrul de a-si scufăt avea si libertatea persoanei inaintea legei, mediculu modrul de a-si conservă si aperă sanatatea scl.“ — La aceste memorabili cuvinte noi amu indresnă a mai adauge: O atare foia să nu lipsesca nece in colib'a celui d'in urma agricultoriu romanu. Cea ce era in casele tieranilor nostri d'in dile bătrâne „Alesandria“ cu sociale ei, aceea amu doră noi să devina pentru bunii nostri tierani de astă-di „Transilvania“, si preste totu foiele asociatiunilor nostre. Dar' apoi unui atare postulatul ar' trebui să corespunda cuprinsulu „Transilvanie“ prin materie alesă d'in tote facurile, mai poporali si mai dupa captulu si dupa necesitățile presinti a

le poporului nostru. Să marturismu, că multoru teme publicate in „Transilvania“ le-ar' stă prea bine candu ar' ocupă locu in periodiculu scientificu „Archivu pentru filo“. si istor.“; pre candu „Transilvania.“ dupa parerea nostra, mai cu mare dreptu si folosu ar' fi să se nesuesca a petrunde in mas'a poporului nostru, aducendu mai cu sema nutretiu acomodat spirlul lui celui flamendu si seteosu dupa dreptatea si adeverulu, ce deradia d'in scientific.

Aici ne grabim a observă, că nemicu nu e mai departe de noi, decătu a vră dora să atingemu macaru cătu e negru sub unghia meritele neperitorie ale ilustrulu nostru corif. u carele, miscatul de iubirea invapaiata către natiunea sa si de dorulu inaintarei binelui comunu, se submisse pre langa sute altele si sarcinei, de a redacta „Transilvania.“ Mai virtosu noi si cu acăstă ocasiune repetămu era si era, precum că noue cestorulati nu ne este iertatul a delungă de la noi tote grigiele vietiei nostre publice-natiunali, si sarcină portareci loru a o tavă totu numai pre umerii cătorva conducatori, așteptandu mereu de la d'insii in tote sferele victiei ca să ne cada de a găta mură in gura. D'incontra să ne multiamu, daca acelu prea meritatu barbatu va binevoi a împărătăscădându rolele intre 4—5 său si mai multi colaboratori, de cari d'in tote specialitățile să ne oferim bucurosu sierbitiulu — nu intr'atât in ajutoriulu redactorului, cătu mai vertosu pentru sublevarea si inaintarea santei cause natiunali.

A treia, in respectulu stipendielor, ce le imparțe Asociatiunea, inca ar' fi de ofstatu, ca acele in locu de multe si menunte să se curaescă mai putină dar' mai marisiore, mai alesu cele destinate pentru studinti de universități si alte institute de prin strainetate. Stipendiele noastre de comune suntu adi mai mari, decătu ca tenerulu să pota cu ele moră de fome, si mai mice, decătu ca se pota traia d'in ele dupa cuvientia. Era daca lipsescu cele necesarice ale traiului, dieu apoi nu ne potem miră, daca junale studinte si pierde voia de a-si pune osulu si a stă cu totu a-linsulu de invietiatura. Este modu se templa apoi, de multi chiamati ai Minerrei nu devinu alesi, ci remanu semidocti, cari pentru societate, dupa tristă experienta cotidiană, suntu mai rei decătu nedocii. Prin urmare d'in stipendie prea mice in locu de folosu resulta dauna.

Inchiaiāmu de astădată cu aceste putină, lăptandu-ne sperantă, că scurtele reflecțiuni de susu nu voru fi privite altcum, decătu de ceea ce suntu ele intr'adeveru: de dorulu fierbinte alu unei anime romane, de a-si vedea natiunea sa progresandu pre tote terurimile cu pasi cătu mai gigantici.

Dentatu.

## ANGLIA IN ARDEALU.

### IV.

Veduriu deja ciudatele aberatiuni ale dlui Charles Boner in privint'a originei si a barbaticii Romanilor, pe cari insu-si domni'a lui i recunoscă cu o naivitate admirabile de a fi Latinii si viteji, desi totu d'o data nu crutia nemicu, nici istoria, nici logica, nici bunul simtiu, pentru a-i metamorfoza cu orice pretiu in ochii lumei in Irlandesi si in poltronii.

Toscan'a fu tier'a unde in secolulu alu patru-spre-diecela a inceputu mai antănu a reinflori poesi'a. Noi vedem aici pe Dante divinul portandu standardul, Petrarca si Boccaccio i urmeza si impartescu cu elu onorea. In acelu timpu si pe acelu pamentu chiaru, resară si artile frumose. Cimabue si Giolto, restauratorii picturei, devinu fundatorii scolei florantine.

O coincidintia estraordinaria, vine in secolulu alu cinci-spre-diecele si ajuta desvoltarea mai rapede a literaturii si artelor. Inca la finitulu secolului patru-spre-diece se perfectiună compasulu, care avea să procure omeniloru nove elemente si să le deschida noue lumi; dar' totu atunci se inventă prafulu de pusca, care schimbă tota art'a resbelica. Pretotindene incepuseră a se redică universități si o fermentatiune universală, mergea, prepară la arte si lumina. Intre multimea de giurători favoritorie ince, cari altu-fel se unisera spre a incorona o nisuntia atătu de nobile, stă fără dubiu mai susu de tote nepretiu'ta inventiune a tiparului; elu avea să fie sentinel'a perpetua, scutul potintie alu sciintielor si paladiul neruinabile alu cunoscintielor omenesci.

Pe timpul acestă sucese si Portugesilor a circumnavigă capulu de Buna-Sperantia si astu-fel a deschide nou'a cale pentru negotiu, avutia si gloria! er' scrutatorulu Columbu ne mari lumea cu pamentu nou si cu doue dieci de popore necunoscute. Atătea inventiuni noue, trebuie să inaviesca Europ'a cu noue idei, să latiesca imperiulu spiritului, si sborului mintii să i dă unu cursu poternicu.

In urma mai venit o impregiurare nu mai pucinu decisiva: ocuparea Constantinopolei prin Turci. Curiosa intemplare in istoria sciintielor si artilor: ele alungate acumu d'in Constantinopole de barbarii inrumpatori, se reintorce in Occidente, de unde cu omile de ani mai inainte trebura să fugă dinaintea altor barbari si să-si caute refugiu in Constantinopol. Eruditii greci cătu mai remasera, fugindu dinaintea

Betranulu Cantemiru dîcea, in stilu energetic alu străbunilor nostri, că adeverulu in omu si să in sacu nu se potu ascunde. Să urmarim a dă parte eroică incercare a caletorului englez de a imbrobobi într'unu velu fictiv de monstruosități imaginarii aspectulu celu realu alu naționalității române. Sarcină noastră va fi cu atâtă mai usiora, că cătu mai grea a fostu întreprinderea acestui neobișnuitu adversariu, carele in contră principiul britanicu, că timpul este banu, time is money, nesfătul a perde in ventu mai multe lune, construindu asemenea copiiloru d'in nesce cărti de jocu, unu grandiosu edificiu, espusu a se risipi la cea d'antă atinge a degetului!

Romanii nu sunt Romani, un'a la-mana; Romanii sunt fricosi, două la-mana; Romanii sunt hoti-pungasi, incendiari... Să ne oprimu acă unu momentu, reproducându propriile cuvinte ale autorului si lasandu-lu apoi dupa obiceiul nostru, ca să le respunda pe randu si la tote, nu altul cine-va, chiar' domni'a lui insu-si.

Pe pagină 100, d. Charles Boner dîce: „Tinerul romanu, lipsit aasta-di, ca si in trecutu de orice adeverata idea de dreptu, este putinu său nici de cum mai bunu de cătu unu tribu de Indiani Rossi (little or no better than a tribe of Red Indians).“

Pe pagină 298, domni'a lui repeta, ca o asemenea mai pe susu de ori-ce banuila, assertiunea unui Sas d'in Marienburg, cum că Romanulu nu poate să vea unu calu frumosu, fără ca se-lu fure.

Pe pagină 320, domni'a lui adauge: „Toti intuțiunii unu glasu (there is but one opinion) atribue perverzității Romanilor cele mai multe incendie.“

Pe pagină 368, domni'a lui ne incredintea cum că intr'unu satu de langa Cheresti (Kreuzen) Romanii ar' fi siliti să tiana pre preotulu loru legături si padiscul in tote sambetele, pentru ca a dou'a dinu fia betu in tempulu liturgie.

Pe pagină 520, domni'a lui descrie pe alti doi preoti romani d'in nesce sate de langa Fagaras, si mendou ițărari de notabilitate (aach a noted the two unu furandu cai si celal-altu albine).

Pe pagină 538, apare unu alu patrule populane de langa Abrudu, carele fura pana si pelerinele omeniloru!

Aceste triste citatiuni credem a fi de ajunsu, si noi lesne amu potă immultă numerulu loru, că animositatea dlui Charles Boner contră abominabilă corupționă a Romanilor se reversă cu o abundanță nefărășă mai-mai la fia-care pasu, pre candu totu deo data, pe pagină 352, domni'a lui nu se poate păsi de a nu admiră nu numai pre Sasi si pre Unguri, ci pana si on estitate a Tiganilor (generally honest and may be trusted!).

Ei bine, acesti Romani atătu de peccatosi, acesti omeni fără nici o notiune de dreptu; acesti fură cai, de albine, pana si de pelerie; acesti fi spirituali ai clerului celui mai nedemn de pre tota suprăzintă a globului pamantescu; in fine, acesti Indiani Rossi, aruncati de către urgia domnieiesca prestă blandă, justă, pură si immaculată colonia germano-magiară d'in Transilvania, tocmai ei formează partea mai eminente morală a poporatiunii, după propria marturia a dlui Charles Boner!

Turciloru, au trecutu in Itali'a si au dusu cu sine ruinele scientifice vechie. Aceasta transplantare inse a fostu oferită, că-ci impulsul lanceudu a trasu noua potere d'in pamantul odinitoru, si peste pucinu produse crescere manose. Si era Toscană a fostu leganul nouelor scientifice. Onorea se cuvintă aci Medicescilor, o familia care prin avutia si binefaceri ajunsu la domnia in Florenza. Ei au primitu la sine cu tota amicabilitatea pe eruditii fugiati d'in Grecia, si cu tota grădina cultivări artile si scientifice.

Dupa ce secolulu alu cinci-spre-diecele aruncase seminte a fructe delicioase, incepe secolulu alu siese-spre-diecele si strălucesc in cele mai eminente produse ale geniuomului românescu. Acestă a vecul unde poesi'a italiana e decorata cu canticile nemuritorie ale lui Ariosto si Tasso, er' picturi imprimata in capi-de-opera de unu Rafaelu, Michel-Ange, Titianu, Caracci, Coreggio si alti artisti o multime, cari au facutu renomita scolă loru si a escitatu admiratiunea a totu lumea. D'in Itali'a, care la inceputu se pareau a fi în esență posessiune tota cultură, scientie si artile, se latiesc in masa bogată preste tota Europa; si precumu profezia dumnedieesca pre de multe ori ne lasa să afișăm binele in chiaru suferintele ce destinul le tramește asupra noastră, astă se intemplă si aci. Resbelele nimicitorie, luptele sanguinoase in cari Francii, Germanii si Spaniolii se sfătăseseră si diuimatatea de secolu pe pamantul italianu, au avutu celu pucinu restatulu, că scientie si artile s'au transportat si in patria loru.

Intr'ace a si acestu frumosu secolu a fostu numai un preludiu la vecul lui Ludovicu alu XIV., care in unul printre e cu multu mai esclente de cătu celalaltu si al caru fulgore in tunecă totu ce a strălucit mai inainte. Beliduci, poeti, barbati de scientie, filozofi, oratori, scriitori, pictori, arhitecti, sculptori, tote talentele, arte, măiestrie, si industria tote le vedi aci in acel-a-si timpu si in cea mai

## FOLIOSOR A.

### Societatea academică Română.

Discursul dlui Hodosiu, rostitu in siedintă solemnă a societății academice de la 15 septembrie.

#### II.

Amu vediutu, cum Europa in secolulu alu diecelea era aduncita in ignoranta si barbarie, după ce inca mai inainte artile si scientifice pre lungu timpu se perdusera. Er' acum se estinde asupra loru o fatală intunecime de intregi trei secole si mai bine. Se pare că ele, scientifice, nu mai aveau de a renasce.

In midilocul acestei pustietăți intinse, vedem aici amabilul si strălucitul cavalerismu. Virtutea si insufletirea a fundatul acestu institutu; noi firesc, in aceste dile de ordine sociale, lu luăm dreptu fanatismu; nu mai putină ince si adeveru, că elu in timpul celei mai selbatece anaracie, era reprezentantele legii si a operatoriului celor mai prețiose drepturi. Are ore-ce incantatoru care ne atrage, ne seduce si ne tiene legati; uitămu si că artile s'au departat si că scientifice dormu. Este ca si candu o radia de civilisatiune ar' strabate litoralia prin noptea universale a barbariei.

De slături cu acestu institutu nasceau trovatorii si cantetii amorosi; d'in toti timpii si la tote poporele, faptele de eroi si poesi'a sunt nedespartite. Mus'a loru usiora si simpla cantică virtute, bravura, onore, amor si merite de femei; ea celebreaza eroii ce au trecutu, si insufletiesc pe cei ce vinu; si astă mergemu, mergemu către lumină ce are să resara.

Ea in fine resare in secolulu alu patru-spre-diecele si se areta in coloare de auror'a culturii reinviante: favorite de o multime de jurători ferice, radiele ei se desvolta in secolulu alu cinci-spre-diecele, brileaza splendidu in alu siese-spre-diecele, ajungu meridianul loru in alu siepte-spre-diecele si implus firmamentul si lumineza peste intregul pamant.

Pe pagin'a 532, domn'a lui observa cu mirare, ca unu factu fără exemplu chiaru in clasic'a Anglia, cum că aurulu si argintulu d'in minele Abrudului se trămite la Belgradu „intr'o simpla carutia, insotita de unu singuru impiegatu, si totu-si nici o data nu s'a intemplatu nici o hotă, de si in satele, prin cari trece transportulu, tota lumca scie ce contineu (yet no robbery has yet taken place, though at every village where the cart passes people know what it contains.)“

Uita ore aci caletoriulu englesu, cum că tocmai de la Belgradu si pana la Abrudu nu sunt nicairi de cătu numai sate romane? Uita ore domnialui, că tocmai acolo pusetiunea locului, muntii cei mai colosali acoperiti de padurile cele mai nestrabatute, lips'a aproape absoluta de comunicatiuni, de căi ferate, de siosele, pana si de drumuri districtuale, ar' serv'i ca unu premiu de impunitate pentru telharii si incendiarii de Romani? In fine, uita ore domn'a lui, că tocmai acolo traiesc acele infamii popa, carele fura pana si peleriele omeniloru? . . .

Pe pagin'a 425, D. Charles Boner ne presinta o notitia statistica despre penitentiariulu celu mare d'in Gher'l'a (Szamos-Ujvár.) In decembre 1864 acolo erau 619 inchisi, d'intre cari 194 Unguri și Secui, 349 Romani, 22 Sasi, 40 Tiganii si 14 individi de alte nationalități. D'in distributiunea speciala a criminalilor se vede, că pentru asasinatu se aflau anume 5 Unguri si 3 Romani, pentru furtu 98 Unguri si 175 Romani, pentru escrocheria (swindling) 3 Unguri, unu Sas si nici unu Romanu, pentru fabricare de moneta falsa 8 Unguri, 3 Sasi si nici unu Romanu, pentru incendiariusu 9 Unguri si 18 Romani, etc.

Totu D. Charles Boner publica pe pagin'a 624 urmator'a clasificatiune a nationalităților d'in Transilvania:

1,227,276 Romani;  
536,011 Maghiari;  
192,482 Sasi, etc.

Asiă dara, chiaru dupa aceasta statistica, in care cifra Romanilor este forte redusa, er' ace'a a Ungurilor si a Sasiloru d'in contra forte urcata; chiaru dupa aceasta statistica atât de partiala si atât de avantagiosa d'in tote puncturile de vedere pentru adversari nostri; si totu inca Romanii, fiindu de doue ori si jumetate mai numerosi de cătu Unguri si de siepte ori mai numerosi de cătu Sasii, noi vedem 9 incendiarii Unguri si numai 18 Romani, 98 tilhari Unguri si numai 175 Romani, 5 asasini Unguri si numai 3 Romani, er' pentru escrocheria său pentru falsu, absolutamente nici unu Romanu, ci numai Sasi si numai Unguri!!

B. P. Hajdeu

#### Curiosități statistice.

Sciintia statisticei numai in cesti 30 ani d'in urma s'a aplicatu sistematice la fenomenele teritoriului sotialu; statisticii de mai nainte au fostu numai culegatori diliginti, cari inregistrau in cifre evenimentele de totu feliulu, fără de a le cerni si fără nici unu metodu; lucrările loru dura nu se potau intrebuinta pentru scopuri momentose, la cari s'a aplicatu atât de bine in generatiunea nostra.

Asiă potemu noi esplica asta-di fără greutate diverse fenomene sotiale, prin aplicarea nimerita a statisticei. Fisi-

frumosa flore. Atât'a splendore de o data, atât-a barbuti in tote stadiile, in tote specialitățile si se pareă o preda, o profunzime a naturei. In midilocul acestei lumine, care lumină peste tota Europa, Francia stă la locul celu mai inaltu, acolo se vede Ludovicu XIV. in cerculu maiestaticu inconjuraturu de nemuritori, pre cari cu solicitudine gelosa i adunase langa sine. Francesii potu fi superbi la acestu gloriosu periodu al istoriei loru.

Cu cătu ne apropiamu mai tare de dilele noastre; cu atât ușureala noastră ar' trebui să iee o dimensiune mai mare. Luminele se inmultiesc; literatur'a, sciintele si artile frumose nu se mai oprescu in posesiunea unui popor său a unei tere numai; ele penetreaza tote terele, se domesticesc la tote poporele, cuceresc tota lumea. Dar' era-si cu cătu venimus mai aproape de noi, cu atât lucrului ni este mai cunoscutu; evolutiunile, vicendele, progresul său decadintă in literatura si arte, suntu mai multu săi mai pucinu imprese in memor'a toturor, ele ni suntu mai multu săi mai putinu cunoscute deja. Astu-fel, numai pucine cuvinte mai avem de disu. Nu vomu insemnă nici macaru numele multimei de literati, poeti si eruditii d'in cele doue secole proasne trecute; căci, cine nu-i cunosc, său cine nu li-a audisit de nume macaru?

Atât-a ingeniuri frumose, atât-a minte inalta a luminastru si stralucit in aceste doue secole, in cătu omulu nu scie la care să i se dñe preferintă. Unii de si nu potu dispută gloria seculului alu siepte-spre-diese in cătu pentru artile frumose, afirma totu-si, că in respectul sciintiei proprii, laud'a se cuvine seculului alu optu-spre-diese; si facu provocare la progresele in matematica, fizica, astronomia, medicina, chimia si istoria naturale, si la inventiunea eleptului, galvanismului si impunsului de versatul. Altii d'in contr'a, tote aceste preferintie nu voru a le luă in considerare, pe langa calitatile abominabile, cari, dupa parerea loru, a formatu caracterulu prin-

lui si metafisicii d.e. au cugetat multu asupr'a cestiunie: „Ore numerulu pruncilor, cari se nascu, egalu e cu alu fotelor, său e mai mare său mai micu?“ nu au potutu ince ajunge la unu rezultatu anumit. Prin aplicarea unui metodu, care acum ne pare forte naturalu, posiedem unu adeveru, ce nu lu-ai potutu descoperi invenitiatu a intrunita a numerosilor barbuti distinsi, de la Aristotele pana in tempulu nostru; prin simplulu midilociu, de a registră numerulu nascerilor ambelor genuri, prin estinderea registrarei acestei-a preste diferiti ani si diferite tiere, suntemu in stare, a separă tote conturbările casuale si a descoperi existint'a unei legi, care, expresa in numeri rotundi, suna, că fatia cu 20 fete se nascu totu-de-un'a 21 fetiori, si potem sustină, că de si activitatea legii e supusa multoru abateri, totu-si nu nici e cunoscuta nici o tiera, in care numai intr'unu unicu anu nascerile barbutesci să fie fostu mai numerose de cătu cele femeiesc.

D'intre tote crimele, aru cugetă omulu, că uciderea e un'a d'intre cele mai arbitrarie, si asiă dăncetu, un'a d'intre cele mai neregularie. Deea considerămu, că uciderea, de si preste totu coron'a unei lungi vietie vitiose, adeseori e urmarea nemediata a unei ferberi momentane la aparantia; deea considerămu, că uciderea intentiunata, spre a avea numai cea mai mica posibilitate de a remană nepedepsita, recere o concurentia rara de cercustări favorabile la cari conteza de comunu criminalistulu; asiă d.e. are să observe tempulu si să cerce ocazie, care nu e in poterea lui; său in momentul decisiunii n'are inim'a de a esecută fapt'a; său intrebarea, ore să comita său să nu comita crima, poate fi tenuata in suspensu prin motive contradicitorie, pre cum d.e. prin temere de lege, de pedepsele, ou cari amenintia religiunea, prin vocea consciintiei, prin tem'a de remuscarile consciintiei dupa fapta, prin aviditatea de castig, jalusia, resbunare, desperare s. . .; deea resumāmu tote acestea, se nasce una complicatiune de cause, in cătu cu totu dreptulu ne potem indoi, că vomu potè descoperi ordine si metodu in resultatalu acestor motive, prin cari uciderea se efectueaza său se delatura. Dar' cum sta caus'a in realitate? E fapta, că uciderea se comite cu atâtă regularitate, si sta intr'o referintă tocmai asiă de egală cu cutari impregiurări cunoscute, ca miscarile flusului si refluxului si ca urmarea temporilor anului. Quetelet, care in decursulu intregei sale vietie a culesu si ordinatul metodice statisticăa diferitelor tiere, prin scrutările sale a aflatu resultatalu, că in privint'a crimelor aceia-si numeri se repetesc cu constantia evidinte, si chiaru la atari crime, cari paru a fi pre deplinu nedependinti de calculul omenescu, asiă d.e. uciderile, cari de regula se comite cu dupa certe, ce provinu din impregiurări la aparantia casuale. Si totu-si scimu din esperintia, că inse-si instrumintele, cu cari se comitu, se intrebuinteaza in proportiune totu-de-un'a egală. — Asiă vorbă in anul 1835 antăriu statisticu alu Europei si tota cercetarea ulteriora a constatat adeverul celoru dise. Asiă d.e. in Londr'a, pre langa tote schimbările, ce se intempla in cea mai mare si mai luxuriosa capitala a lumii, afluam in ucideri una regularitate mai mare, de cătu ar' pot-o asceptă celu mai zelosu aderinte alu legilor sotiale. Sinuciderile anuale vacileza sub actiunea cauzelor tempurale, ce le produce iritatiunea politica, industri'a, comerciulu si miseri'a esteriora in urmarea subsistintiei scumpe, vacileza intre numerulu celu mai mare 266, si intre celu mai micu 213. In anul 1852, in anul iritatiunii mari prin alarmă liniei ferate, s'au intemplatu in Londr'a 266 sinucideri, in anul 1847 au scadiutu la 256; in a. 1848 s'au registrat 217; in a. 1849 213 si in a. 1850 229 sinucideri.

Parerii nostre i-se mai opune una pedeaca; insu si celu

mai bunu registru despre sinucideri trebuie să fie forte necompletu. In casurile de insecare una morte casuala usioru se poate inregistră ca sinucidere, pre candu d'in contra multe sinucideri voluntarie se inregistreaza ca nenocociri. Asiă sinuciderea apare nu numai ca unu ce arbitriu, ci si ca unu ce greu de constatatu, si d'in tote aceste cause aru trebui să abdicem si sperantă, de a reduce sinuciderea la acele cause generale, cari o produc.

Pre langa insusitatile amintite ale acestei crime curiose e una fapta de minune, că tote punctele de manecare, cari le posiedem, ne impingu la conclusiunea, că sinuciderea e numai produsul starii generale a societății, si că criminalistulu singuraticu numai realizeaza aceea ce e urmarea nemediata a cercustărilor precedinti. In un statu anumit alu societății trebuie să se sinucida unu numru anumit de omeni. Această elega generala; intrebarea speciala, cine să comita crima, depinde de la legii anumite, cari inse in activitatea loru sumaria trebuie să asculta de legea generala, carei-a sunt supuse tote. Si poterea legii mai inalte e atât de neresistibila, in cătu nici amorea de vicia, nici tem'a de lumea ceeaala nu eserecta nici cea mai mica influența, spre a impiedeca activitatea acestei legi.

Dar nu numai crimele se distingu prin aceasta uniformitate. Insu-si numerulu casatorielor inchiiate pre anu nu se determina prin dorintele singuraticilor, ci prin fapte mari generale, asupr'a caror-a singuraticii nu potu exercă nici una influența. E unu ce cunoscute, că casatoriele sunt in proporție firma si determinata cu pretiurile cerealielor; si in Anglia esperintia unui secol a dovedit, că casatoriele nu depindu de la seminturile personale, ci se indepta numai dupa terminul midilociu alu castigului masei poporului; asiă in cătu aceasta insemnata institutiune sociala si religioasa nu numai e influențata, ci e deplinu predominanta de pretiurile viuitaliilor si de plat'a lucrului.

In tote celealte casuri s'a descoperit cu ajutoriulu statisticiei una uniformitate, a carei cause ne sunt inca necunoscute. Asiă, spre a produce numai unu exemplu curiosu, suntemu in stare a documenta, că acestu caracterul generalu alu ordinei necesarie si neschimbare se observa insa-si in statistică defectelor memoriei. Oficiele postale d'in Londr'a si Parisu au publicat reporte despre numerulu epistolelor, a caror scriitori au uitatu a le adresă.

Acestea sunt putine si mai putine insemnate sierbitie ce ni le ofere statistică. Statistică ca sciintia e creatiunea temporului nostru si la chiarificarea situatiunei nostre sotiale a contribuit mai mult, de cătu tote celealte sciintie la olata. Pre cătu e de insemnata. pre atât de putine se cultiva la noi, si aru fi numai de dorit, ca descoperirile mari, ce le-a facutu sciintia acăstă, să se generalizeze la noi.

#### Noutăți Straine.

ISPANIA. Doue documente importante preocupa atentiu de diurnalistică europee: epistolă lui Prim adresata proprietarilor diuariului „Gaucho“ si cuventarea ambasadorului statelor unite americane, in care in numele republicei recunosc si saluta triumful revoluționii spaniole. Pasurile mai interesante ale epistolei generalului Prim suntu urmatorile: „Domnilor! Revoluția si-continua în leniste operă sa, si sum convinsu, că si dvostra veti

decă ranele ce prejudiciile acelorua au lasat a supr'a noastră. Fia ca omulu se cunoscă, că e omu; omu nascutu liberu, si nu sclavu; er' poporele si natiunile său cunoscă, că tote sunt create de la Domnul, nu pentru a se topa unele intr'altele, său a fi supuse unele altor'a, ci pentru a se conservă pure si independinti, ca totu atât-a părți constitutive ale marii omenimi. Si nimicu mai sicuru nu ne va duce la acăstă, de cătu cultivarea sciintielor, prin cari omenii se apropia unii de altii, si cultur'a in arte si literatura, prin cari omenii devinu mai blandi. Lassati-ne său gustămu tote aceste daruri preziose ale cerului; dar' inveniandu d'in sprijintia, său avem grige, ca briliant'a să nu ne orbesca, precum era-si să ne adoperămu a departă de la noi acele fantasme stravaganti ale spiritului, cari nu arare ori imbeta si mintea si ratiunea; acăstă a vomu pot-o face, daca vomu tineă la religiune, la moralu si la buinele moravuri, sub alu caror sacru standardu potem fi ascurati de tempestăile secelor trecute. Atunci apoi, fără periclu, potem său gustămu acele tesăuri ce ne oferesc societatea; ele voru servi numai inaintarea binelui patriei, voru conferi la fericirea familiei, si voru fundă meritabil'a gloria pentru fia-care popor, pentru fia-care națiune, si omenimă se va afăla in paradisul aici pe pamant.

Astă este chiamarea seculului nostru. Voi invatiati, literati, docti si eruditii in tote sciintiile; voi artisti, maestri, mecanici, neguiaitori, economi si industriari; voi filosofi, preoti, medici, cari toti faceti ornamentul acestui secol, asculati vocea seculului lumineloru, si faceti, ca pentru secolele viitoare abia să remana altă de facutu, de cătu a să bucură de fructele bine-facatorie ale mintiei si spiritului vostru si să inainteze pana la infinitu.

Am disu, si ve multimescu dloru, pentru bun'a-vointă a pacientă cu care m'ati ascultat „Romanulu.“

recunoscere a fi modelulu moderatiunii. Se vede, că este operă unei națiuni nobile, marinimose și cavaleresci, care astăzi a fi inconveniente demnității sale și resbună cu una resplata vilă în contră calăiloru săi. Sciu, că pres'a parisiana ne acusa a fi nepacienti, și că ne grabim. Ore se poate acuza o astu-fel de revoluție, care detronă într-o săptămână una dinastia, ce domnise 300 ani? După ce dvostra ati meritatu, ca diuariul dvostre să-l tieni a fi „moniteur“-ulu revoluționii, respundeti la întrebarea acestăi și asigurati pe cei ce nu au pacientia, că nu vomu intărziă consolida definitivatatea situației, pre baza programutui nostru, care este cunoscut de deja. Sperăm, că constituantă, ce se va întruni nu preste multu, lu va realiza în cătu mai curendu. Si atunci vomu fi ajunsu idealulu politicei actuali a Ispaniei, monarcăa constituțională pre basile cele mai liberali."

Președintele guvernului provizoriu și ministrul esternelor primira în 9 a. l. c. pe reprezentantele statelor americane John L. Hale (insocit de secretarul său Pierry Horace); ameaicanul cuvență precum urmează: „Dnule președinte! Recunoscându serbatorește faptul, care intruduse pe națiunea spaniolă în sanctuarul de drepturi sale, provenitorie din suveranitatea sa, și comune toturor poporelor, și care străformă radical minte sistemului guvernamental; recunoscându tote aceste în numele guvernului meu și al poporului statelor unite, te salutu esclintă! cu ocazia acestoru evenimente, cari au midilicit străformarea radicală într-un modu atât de energetic și totu-si pacinicu. — Guvernul, care se credeă a fi sprinținit de drepturi divine, a incetat d'ă mai exista, dandu locu unui astu-fel de guvern, care se redîma pre dreptu și mai divinu, pre suveranitatea poporului. — Ispania a fostu primulă intre statele, cari au salutat și recunoscutu cu bucuria infinitărea statelor unite. Dreptu acea statele unite se grăbesc adi a felicită pe poporul liberu alu Ispaniei. Restituindu comunicatiunea diploteca intre statul ce represintă și guvernul provizoriu condus de dvostra, mi-tieni de o placută detorintia a aminti, că intre Ispania și guvernul meu pana acum inca n'au intrevenit conflicte, cari să nu se fia potutu complană fără cea mai mică greutate. Intre giurăstările prezintă nu voiu crută neci o osteneala pentru a consolida catu mai deplinu relațiunile de amicia intre aceste doue națiuni.“

Președintele guvernului provizoriu Serrano reșpusne: „Dle reprezentante! Suvenirile reimprospătate de dta ni facu multă placere. Ispania, care adă are mai multă lipsă de cătu ori candu de simpatia și sprinținu toturor poporelor, cari iubescu libertatea, primesc cu deplina recunoștința succursulu, toturor poporelor, cari ca și statele unite sustinu că ori și ce sacrificie institutiunile liberali nevetamate.“

Din epistolă lui Prim se vede apriatu, că elu nu este republicanu, și că va nisutu într'acolo, că constituantă, ce se va într-un — pre cum se crede — în 15 noiembrie, să depuna temeiul sistemei unei monarhii librale.

Er' cuvintele reprezentantului statelor unite americane dovedescu simpatia, ce o nntresce republică americană pentru libertatea poporelor europene.

Junta madritensiă primă deja în 10 a. l. c. preste 60 adrese de recunoștință, pentru activitatea sa, de la juntele provinciarie, cari aproba procedură acelei-a și votăză multiemita și incredere guvernului provizoriu, care este eflusulu juntei centrale.

Clericalii în frunte cu cati-va episcopi se încerăca a face opusetiune guvernului; anume arciereotul din Madridu nu voiesce a recunoșce de plebani pe cei denumiți de junta; arciereotul din Valladolid negă legalitatea juntei locali și a actelor acelei-a; er' în provinciă Guipuscoa jesuitii nu voiesc a parasi clastrul de la St. Ignace de Loyola, și tinerimea d'acolo i sprinținesc.

Diurnalele provoca guvernului, să procedă cu una energia mai aspră în contră ierarchiei, aretanu-i, că terminulu domnirii ultramontanilor a sosit. — Cestunea acăstă inse este foarte grava, și va recere multe lupte în contră fanatismului obscurității — pana ce se va potă deslegă în favorul prosperării și al culturei poporului spaniolu. Reulu cu greu se poate desradecină, mai alesu candu este în legatura cu credința poporului. — Dar să sperăm, că patriotismulu confratilor nostri spanioli va manține Ispania de rêu.

## Varietăți.

\*\* (Albertu Wodianer), negotiator mare din Pest'a, e denumit consul bavarez in Pest'a și a primitu impoterirea de a funcționa ca atare. Ministrul de justiția a incunoscutu despre acăstă tote jurisdicțiunile tierii.

\*\* (Dr. Goldmark) unul d'intre barbatii de frunte, cari au luat parte la revoluționea din 1848 in Vien'a, acu-

satu și condamnat la moarte pentru asasinarea ministrului de resboiu Latour, s'a presintat acum de buna voia măntea tribunalului și a pretinsu reînceperea procesului. În urmarea unei investigații de mai multe săptămâni, la care au fostu ascultati ca martori: Brestl, ministrul de finanțe, Smolka, Schuselka, și alții, tribunalul a afiatu, că nu sunt indicie destul de grave pentru intentarea procesului, și astăzi au absolvit indirecte pre Goldmark de crimă asasinării.

\*\* (Diurnalul „Hazánk“) nu e linisită, pana nu va vedea în București pre atare consulul magiaru energetic. — În nrul său 224, acestu diuariu se plange, că consulul austriacu din București n'are neci una grige de supusii magari, a căroru-a stare ar' fi forte amenintată, și sporeaza, că se voru convinge dora si in Vien'a despre netrebnici'a consuliloru actuali, și voru tramite altii mai energici, cari voru să aperă interesele magiare. — D'in partea noastră, amu dorii să scrimu, ce nedreptate se face in România supusiloru magari, cari stau acolo sub scutul celor mai liberali legi din lume, și prin urmare ce lipsă au acei magari de unu consul magiaru energetic?

\*\* (Despre situația actuală din Boem'ia) diurnalul „Posel z Prahy“ scrie următorile: „Să ne îngrijim de școle industriale și comerciale, să fundăm reunii practice și societăți de lectura, unde inca nu există, să ne îngrijim de latirea diurnalelor, să sprințim literatură, și să propagăm printre poporul cultură și civilizația, chiarificandu-lu totuști despre drepturile noastre. Astăzi vomu lucră pentru viitorul nostru. Cu aceste opuri să ne ocupăm în „starea exceptiunii“ din presintă. Prin acăstă vomu ajutoră buna starea noastră materială și în mominte favorabile vomu recastiga drepturile și libertatea noastră, la care nesuim. — Cuvinte de aur, cari amu dorii să se întărescă și în inimă făcăru română.“

\*\* (Urmările stării exceptiunii din Prag'a) Diuarile „Correspondență“ și „Nar. Pokrok“ declară în fruntea foiei, că fatia cu situația actuală renunță de a discuta afacerile interne, pana ce „ordinatiunile exceptiunale pentru manipularea politiei și a poterii penale“ în sensul ordinatiunii imperiale voru sătă în vigoare.

\*\* (Avisu.) Unu teneru român, carele, afară de limbă sa materna, vorbește limbă germană și magiară, pricpe contabilitatea comercială și e versatul în manipulația corespondintelor neguiațoarești, ar dorii să aplicatu în vr'nu orasii mai mari din România pentru afacerile indicate. Adresa: A. V. 100. Postă restante: București și Galati.

## Sciri electrice.

New York, 13 optovre. Capitanul generalu din Cub'a a recunoscutu guvernul provizoriu alu Ispaniei.

Belgradu, 14 optovre. Confrontarea lui Karageorgevits și a consotiloru lui să-a inchisaiat eri. Comisiunea județială, consulul austriacu Kállay și Karageorgevits au plecatu astă dimineață către Pest'a. Cu dinsii se transportă mai multi cetățani compromisi din Semlinu.

Madridu, 13 optovre. Unu decretu alu ministrului de finanțe desfintieza oficiulu vamalui din Madridu și concade comerciul liberu întru atât pentru marfe interne, cătu și externe.

London'a, 14 optovre. Unu telegramu submarinu din New York anuncia, că republicanii au invinsu la alegerile din Ohio și Indian'a; rezultatul alegerii din Pensilvani'a e dubiosu.

Washington, 13 optovre. Guvernul statelor unite a aprobatu recunoșterea guvernului nou spaniolu, propusa de reprezentantele americană din Madridu.

Madridu, 15 optovre. Unu decretu alu regimului sterge darea de consumu și introduce darea de arenda pentru tote personele preste 14 ani din amendou secole. Se acceptă unu manifestu alu guvernului, care să spuna parerile guvernului despre viitoru.

Constantinopolea, 15 optovre. Fuad pasi'a a plecatu la Neapolea. Khalil Bey va fi denumit reprezentante alu Turciei in Vien'a. Regimulu a contrasu unu imprumutu de cinci milioane de fonti.

Viena, 15 optovre. Adunarea generală a societății liniei ferate Cernauti-Leopolda a primitu propunerea consiliului de administrare în privința concesiunii liniei ferate romane. Acțiunile se voru emite cu cursulu de 140, și acțiunarii au prerogativă de a pretinde 4 acțiuni noi pentru 5 vechie. Afara de acțiuni, pentru cari se garantează usura de 7%, se voru emite inca obligațiuni de prioritate in sumă de 15 milioane.

Belgradu, 15 optovre. Lui „Vidovdan“ i-se scrie din Constantinopolea, că portă a adresatu note

către domnulu romaniloru și către poterile garantă, în cari areta, că interventiunea in România e necesară; partid'a vechia turcescă are prospete de a veni la guvern; Aali pasi'a vre să repărescă.

Viena, 15 optovre. „Wiener Abendpost“ declară de falsă scirea unor diurnale, că ambasadorul austriacu din Berlinu aru fi referitu despre agitațiunile prusescă și rusescă in Boem'ia și Galitz'ia; totu acea foia demintiescă scirea, că cancelariul imperialu aru fi conferit cu ambasadorul francesu despre cestunea Nord-Schleswigului.

Praga, 15 optovre. In urmarea telegramelor din Colina, despre nescari escuse intemperate, s'au tramești trupe la locul numită.

Parisu, 15 optovre. „Memorial“ asigura, că de curendu se va dă conce liu la 15,000 soldati francesi, totu astă se va reduce si marină.

Madridu, 14 optovre. Cu privirea la imprejurările, că mai multe municipalități funționează totu în modul vechiu, și prin acăstă dau ansa la recriminări, juntă declară, că toate municipalitățile trebuie alese prin votul universalu.

Leopoldea, 14 optovre. Diuariul oficialu „Gazeta Lwowska“ publică una rezoluție imperiale din 3 l. c. prin care la universitatea din Cracovia afara de propunerile polone de pana acum se mai concedu propunerii in limbă polona din dreptul civilu și penalu, din celu comercialu și cambialu; asemenea se potu depune in limbă polona și esamenele de statu in Leopoldea și Cracovia, și in Cracovia și rigoroselle.

Parisu, 15 optovre. „Patrie“ scrie, că alegările pentru constituantă din Ispania se voru face in 15 noiembrie. Corpurile legislative se voru convoca pre 15 decembrie.

New York, 14 optovre. Resultatul alegerilor deputatilor congruesuali și următori: in Pennsylvania intre 24 alesi 18 republicani, in Ohio din 19 cercuri 13 republicani, și in Indian'a din 11 deputati 8 republicani.

## Concursu.\*

La unu ajutoriu de 25 fl. v. a., destinat pentru unu investiție de meseria, amesuratu conclusului comitetului asociatiunii adusul in sedintă de astăzi, se publică prin acăstă de nou concursu, cu termenul pana in 31 octobre c. n. a. c.

Respectivii competitori au de a-si astepta la comitetul asociatiunii pana la terminul indigitat, concursele loru proovedute cu carte de botezu, cu testimonie demne de credință despre portarea loru, cum si despre diligința și dezeritatea dovedita in specialitatea de meseria, spre a carei investiție se aconsacratu.

Sabiu in 6 octobre c. n. 1868.

De la comitetul asociatiunii transilvane romane.

\*) Celealte diuarii române inca sunt rogate a reproduce in colonile sale acestu concursu.

## Concursu\*)

De ore ce la unu stipendiu de 100 fl. destinat pentru unu tineru ascultatoriu de drepturi, afara de patria, in urmă publicare concursul din 8 septembrie a. c. n'a competitu, de cătu singuru numai unu concurent, a cărui concursu in se, nefindu proovedut cu testemuță scolarie recerutu, nu s'a potutu lăua in considerație, prin urmare, numitul stipendiu, conformu conclusului adusul in sedintă comitet, de astă-di, declarandu-se de vacante, se scrie prin acăstă de nou concursu cu terminul pana in 31 octobre c. n. a. c.

Concurenții la susu numitul stipendiu, pana la terminul mai susu indigitat, au de a-si tramești la comitetul asociatiunii concursele loru proovedute a) cu atestatul de botezu, b) cu testemuță scolarie, despre progresul in studie, si in urma c) cu testemuță demnă de credință despre lipsirea midilocelor necesare la continuarea studiilor.

Sabiu in 6 octobre c. n. 1868.

De la comitetul asociatiunii transilvane romane.

\*) Celealte diuarii sunt rogăate a reproduce in colonile sale acestu concursu.

Proprietariu, redactoru responditoru si editoriu: ALEXANDRU ROMANU.